

Svea Hovrätt
Rotel 0602
Mark- och miljööverdomstolen
Svea.hovratt@dom.se

Yttrande över ansökan från NCC om tillstånd till täktverksamhet och vattenverksamhet på fastigheten Hardeberga 2:32 m.fl. Lunds kommun

Mål: M 899-23

Föreläggande om yttrande

Detta yttrande är skrivet av Leif Runeson och Nils Cronberg, som båda fått föreläggande från Mark- och miljööverdomstolen om att svara. Båda har fullmakt från Lunds Naturskyddsförening, LNF, att företräda föreningen i detta ärende.

Yrkanden och villkor

LNF yrkar att den dom som avkunnades av Mark- och miljödomstolen i detta mål fastställs. Det innebär bl.a. att LNF motsätter sig överklagandet. Skälet är att nästan inga nya fakta eller välunderbyggda åtaganden har tillkommit. De nya uppgifterna har LNF i regel dementerat längre ner i detta remissvar.

LNF yrkar att Mark- och miljööverdomstolen i sin dom fastställer att det är olagligt att förstöra våta naturtyper i ett Natura 2000-område och överlåta återställningen till framtida skattebetalare på samma grunder som finns i domskälen. Den internationella konferensen om biologisk mångfald i Montreal 2022, COP 15 argumenterar starkt för att dessa naturtyper är ovärderliga. Något s.k. Natura 2000-tillstånd enligt miljöbalken 7 kap. 28 a – 29 §§ får inte lämnas.

LNF yrkar också att Mark- och miljööverdomstolen fastställer att klimatargument har stor tyngd i denna typ av mål.

LNF yrkar att Mark- och miljödomstolens beslut att godkänna miljökonsekvensbeskrivningen upphävs. Det var ett missförstånd (förklaringsmisstag) från LNF:s sida att inte kräva det. LNF trodde att det räckte med att säga nej till NCC:s ansökan i dess helhet.

LNF kräver att återställandeåtgärder sätts igång utan dröjsmål så att inte kostnaden för dem lämpas över på skattebetalarna. Det gäller bl.a. tätning av berget och skador på fastigheter som sänkta vattennivåer och sprickor i byggnader. Det gäller också återställande av skadade naturtyper och

återplantering av försvunna rikkärrsarter med lokalt material. Skadorna på fastigheterna kan de boende i Ryd och Sönnervång och nunnorna på klostret beskriva mycket bättre än LNF.

LNF har i sina tidigare remissvar krävt att ett antal villkor ska läggas till i domen om tillstånd till fortsatt verksamhet trots allt ges. Dessa krav gäller fortfarande.

LNF kräver också att kontrollprogrammet kompletteras med en skyldighet för NCC att i miljörapporten kontinuerligt redovisa hur statusen för naturtyper och rikkärrsarter utvecklas över tid. Domen och kontrollprogrammet bör innehålla villkor för och krav på mätning av buller och damning vid Skryllegården och längs de mest använda transportvägarna ut från stenbrottet.

Aktbilaga 8

Sammanfattning

NCC:s resonemang i denna inlägga och tidigare bygger oftast på att endast den tillkommande verksamheten och dess effekter behöver beskrivas. De skador som redan uppstått i bl.a. Natura 2000-området anses antingen som tillståndsgivna eller obefintliga. I några fall medges de, men då är de inte orsakade av NCC eller är omöjliga att åtgärda.

LNF förstår inte NCC:s invändningar gällande bristande konkretion i domen. När stora delar av näringslivet klagar över att miljöprövningarna tar för lång tid, är det logiskt att Mark- och miljödomstolen inte lägger tid på de delar av målet som inte påverkar utgången. Läs mer i Bilaga 1.

NCC har i detta mål ofta skrivit att diabasgångarna är täta, men ibland också att de inte är det. När det gäller öppna och slutna grundvattenförhållanden påstås de ibland finnas på samma plats, troligen beroende på vilken slutsats man vill komma fram till. Det praktiska influensområdet har olika utsträckning i olika dokument. För utomstående är det omöjligt att från NCC:s texter förstå vad som stämmer och vilka slutsatser man kan lita på. Detta är särskilt svårt när få (natur)observationer och händelser styrker de framlagda teorierna. Många beräkningar är svåra att förstå när ingångsvärdena ofta inte redovisas och den använda metoden bara beskrivs skissartat. Kontrollprogrammet för Natura 2000-området har inte uppdaterats sedan 2019 – redovisningar för 2020, 2021 och 2022 saknas trots att de borde vara tillgängliga. Data från mätpunkterna av vattenstånd i jord som finns vid områdena 3, 9, 13 och 39 redovisas inte.

Med anledning av ovanstående oklarheter har LNF koncentrerat sig på observerbara fakta, t.ex. artförekomster.

LNF har ingen möjlighet att i detalj bemöta varje juridisk finess utan håller sig till de övergripande resonemangen.

Några av överklagandegrunderna i detalj, vilka borde varit numrerade

Först kommer det ett citat från NCC:s text vilka sedan följs av föreningens kommentarer.

"Mark- och miljödomstolen har haft fel utgångspunkt för sin Natura 2000-bedömning ..."

I bevarandeplanen från 2018-12-20 konstaterade länsstyrelsen att rikkärren inte uppfyllde kraven för fullgod status, vilket de däremot gjorde i bevarandeplanen från 2005-12-16. I den första planen kallades de inte rikkärr. De första bevarandeplanerna för de nyinrättade Natura 2000-områdena utarbetades under stark tidspress och med befintlig personal i samband med Sveriges inträde i EU. Arbetet baserades på tidigare okända begrepp som naturtyp och med oklarheter om deras innebörd, vilket styrks av uppgifter från LNF-medlemmar som deltog i Länsstyrelsens arbete med dessa planer. Naturtypen rikkärr användes inte i den första planen. För att få klarhet genomförde länsstyrelsen i Skåne en kartering av länets rikkärr, vilket 2009 ledde till rapporten Skånes rikkärr samt anställde specialister som var särskilt inriktade på rikkärr. Detta var Skåne nästan ensamt om. NCC:s kritik mot länsstyrelsens första bevarandeplan är inte baserad på fakta.

"Mark- och miljödomstolen har prövat den ansökta verksamhetens påverkan .. som om det rört sig om en nyetablering"

Detta uttalande pekar på att NCC inte håller med om att miljöeffekterna av den pågående verksamheten ska prövas. Den påverkan som inte beskrivits i tidigare mål måste beskrivas särskilt noga för att domstolen ska få en korrekt bild av hela verksamheten. NCC döljer att ingen annan än bolaget kan ha orsakat de skador som man till viss del och först nu medger.

"Mark- och miljödomstolen har felaktigt utgått från att konsekvensen av att tillstånd inte lämnas ..."

LNF tolkar inte domen så. Däremot kvarstår föreningens uppfattning, baserad på mångårig erfarenhet, att rikkärren inte kan återskapas om inte inläckaget till stembrottet tätas. Ju längre tid man väntar desto större blir skadorna.

"Avslaget på tillståndsansökan innebär..."

NCC medger att skador uppstår om läckaget får fortsätta, men man medger inte att skadorna redan finns, trots att bevarandeplanerna och ett stort antal artobservationer på plats pekar i motsatt riktning. I tidigare inlagor påstod NCC att en badsjö kan bildas på 25 år, dock utan att ange varifrån vattnet skulle komma. Den senaste uppgiften, 75 år, lider av samma brist.

"De negativa effekterna på de berörda livsmiljöerna ..."

NCC påstår än en gång felaktigt att den av bolaget föreslagna och oprövade metoden för återföring av vatten räddar rikkärren. Det återförda vattnet har fel mineralsammansättning, det når inte samtliga skadade kärr och orsakar en

snabbare igenväxning av större markområden pga. sin höga nitrathalt (vattenlösligt kväve). De observerade igenväxningsarterna finns inte i rikkärr eftersom tillräckligt med nitrat saknas där. (Se tidigare remissvar från LNF.) Föreningens besök på platsen visar att de utlagda slangarna inte fungerar eftersom de sätts igen av partiklar som finns i det uppumpade vattnet från stenbrottet. Dessa effekter och den bristande flödesstyrningen påpekades bl.a. under synen med Mark- och miljödomstolen. Då hade NCC inga invändningar och inte heller senare under förhandlingen.

De senaste veckornas regn har orsakat omfattande översvämningar längs hela bäcken genom Natura 2000-området, från damm 37 och österut. Utloppet från damm 37 riskerar att rasa. Bl.a. står båda de f.d. rikkärren under 2 dm vatten. Se foton i Bilaga 4. Orsaken är NCC har pumpat ut för mycket vatten i stället för att avbryta eller minska pumpningen. Detta visar att NCC:s påstående att en noggrann reglering av flödena genom rikkärren kan rädda dem, inte är trovärdigt eller ens genomförbart.

"En fortsatt vattenhantering i tåkten är i själva verket en förutsättning ..."

Tätning av berget är den enda säkra förutsättningen för rikkärrens överlevnad på lång sikt. Då kommer rikkärren att få sitt vatten underifrån och med rätt mineralsammansättning.

"Domstolen fäster stor vikt vid bevarandemålet enligt nu gällande bevarandeplan från år 2018 ...(och senare)"

En jämförelse med bevarandeplanen från 2005 visar att NCC har fel. Bolagets invändningar antyder att länsstyrelsen inte har rätt att dra de slutsatser man gör i den senaste bevarandeplanen. NCC hävdar i princip att eftersom man bedrev verksamhet i området före tillkomsten av Natura 2000-området behöver man inte följa Natura 2000-reglerna i alla avseenden. LNF anser att alla verksamhetsutövare ska följa gällande lagstiftning fullt ut. Fler kommentarer finns nedan och i Bilaga 1.

Avsnitt 4 kommenterar LNF i huvudsak nedan under Aktilaga 10 och 15.

"Inga arter som avses att skyddas riskerar att utsättas för en störning ..."

Detta påstående är en ren skrivbordsprodukt som inte har verifierats med observationer i fält.

Avsnitt 5

LNF anser att Mark- och miljödomstolen har gjort en korrekt bedömning av förhållandena i Natura 2000-området baserad på den information som NCC lämnat. NCC har under hela målet försökt krympa observationstiden för populationerna av förekommande växter och djur för att därmed kunna påstå att inga förändringar har skett. I samma diskussion har man också påstått att gamla observationer är värdelösa eftersom förändringar sker hela tiden. När

NCC nu anklagar domstolen för bristande underlag, bortser man från att man själv skulle ha lämnat de uppgifter som saknas.

NCC klagar över bristande konkretion i domen, främst med exempel på sidan 21. På nästa sida påpekar NCC att domstolen haft fel utgångspunkter för Natura 2000-bedömningen. Dessa frågor diskuterades ingående under förhandlingen med Mark- och miljödomstolen. Efter denna hade NCC:s företrädare inga invändningar mot det som myndigheterna och LNF framförde. Några av NCC:s påståenden kommenteras nedan.

Aktbilaga 10

Aktbilagan innehåller flera, mer eller mindre tydliga, medgivanden av att LNF och andra remissinstanser haft rätt när man kritiserat NCC för felaktiga uppgifter. Två exempel är påståendena om Ellenbergvärdenas förträfflighet och förutsättningarna för kustgentianans överlevnad. Ett tredje är att NCC i Skrylle är den enda aktör som kan leverera rätt bergmaterial för vägbyggnad. Flera uppenbara fel kvarstår dock.

Under punkt 2.2 skriver NCC: "*Sedan åtminstone 1970-talet har bortlett vatten återförts till våta miljöer inom det område som idag utgör Natura 2000-område.*"

Syftet med detta bortledande har dels varit att dränera stenbrottet, dels att ersätta en naturlig bäck som fanns före stenbrottet och försörja nedanför liggande Boisens dammar.

Figur 2 och 3 är nya för LNF. Det finns ingen uppgift om vilka data som ligger bakom beräkningarna. Tidigare har NCC vidhållit att slutna förhållanden fortfarande råder i områdena med källkärr (jmf ursprunglig MKB), men av figur 3 framgår det att öppna förhållanden rådde vid västra rikkärret, område 9, redan 2010. Det rimmar illa med påståendet att detta område började torka ut med början 2016 (sid. 6). Dessutom är källkärret, område 3, som först torkade ut (vid millennieskiftet) på kartan markerat med stängda förhållanden 2010, vilket måste vara helt galet.

Sid 6. Kontrollprogrammet för vegetationsutvecklingen har inte rapporterats sedan 2019, vilket uppmärksammades under domstolsförrättningen i Lund. Därmed har bolaget grovt försummat sitt åtagande att bevaka och återrapporera vegetationsutvecklingen.

Efterhand som vattensamlingarna som Groddammen och Kräftdammen har blivit torrare har man tvingats att kompensera vattenförlusten genom att överföra vatten dit i ledningar. Detta medför en okontrollerad tillförsel av kväve. Det saknas uppgifter om hur mycket vatten som tillförs. Groddammen, som ligger i Natura 2000-området, är naturligt näringsfattig, men har under senare år blivit alltmer näringsrik, vilket vi påpekat i tidigare skrivelser och visade under synen med Mark- och miljödomstolen. Denna vattennivåsänkning har också drabbat den tidigare våtmarken i område 8, vilket grannarna i Ryd kan berätta mer om.

Vattnet från bäcken har inte haft någon historisk betydelse för rikkärren. Det har bara nått de lägst liggande våta miljöerna och tangerat kanten av de två rikkärren, område 9 och 13, men inte övriga delar av rikkärren eller något av de högre liggande kärren, områdena 3 och 39, vilka alla enbart försörjdes med det källvatten som nu i huvudsak sinat. Se vidare Bilaga 3, som redovisar förekomst av källflöden i dessa kärr i dag. Kärrens belägenhet har varit känd sedan länge, men har blivit fel beskriven i tidigare aktbilagor.

Sidan 10 och 11: LNF har återkommande påpekat att vattnet som återförs från stenbrottet har helt andra kvaliteter än källvatten. NCC anför att halterna av totalkväve i det tillförda vattnet från stenbrottet är lägre än 1 mg/liter och att den halten är jämförbar med halter i rikkärr från olika delar av Europa. LNF har upprepade gånger påpekat att detta påstående är förenklat och i grunden felaktigt och har då bl.a. hänvisat till Naturvårdsverket. Detta kommenteras utförligt i Bilaga 4.

LNF har noterat att försök med "strilning" initierades av NCC strax före förhandlingen i Lund inom område 9 (västra rikkärret). Detta projekt brister i både dokumentation och utförande vilket utförligt kommenteras i Bilaga 4.

Bidraget av vatten från strilningen är för övrigt svårbedömt eftersom man samtidigt plockat bort invallningen mot bäcken. Vid LNF:s besök den 15 augusti 2023 stod hela området 2 dm under vatten genom överloppsvatten från bäcken. NCC har uppenbarligen förlorat kontrollen över hur mycket vatten som tillförs.

På bl.a. sidan 9 och 11 bortser NCC återigen från att det vatten som sprids har fel mineralsammansättning för att rikkärren ska kunna räddas eller återuppstå. Detta vatten innehåller för höga halter av vattenlösligt kväve, vilket påskyndar igenväxningen med t.ex. bredkaveldun. Denna växt finns bara där vatten från stenbrottet tillförts eller passerar, men ingen annanstans. Detta visade LNF vid synen med Mark- och miljödomstolen 2022-10-19. Igenväxningen kommer att öka om NCC får tillstånd att sprida sådant vatten till nya områden enligt förslaget i Figur 5.

NCC:s förslag att även delområde 38, se Figur 5, borde klassas som rikkärr bygger på samma missuppfattning. Det är ett igenväxande kärr som enbart försörjs av uppumpat vatten från stenbrottet. Där växer det normalt tätt med bredkaveldun, men de flesta stänglarna var avhuggna vid domstolens syn 2022-10-19.

Delområde 39, av LNF kallat majvivekärret, var enligt EU en kalkfuktäng av nordisk typ. Området inkluderar den bäck som tidigare ledde vatten bort från kärret. Det försörjdes tidigare med vatten från en källa i kärrets övre del. Kärret och bäcken är numera i regel helt uttorkade vilket den snabba och kraftiga igenväxningen med björnbär visar. Björnbär växer inte där det är blött. Det enda som återstår av majvivekärret är två små fläckar av vitmossor, vilka tillsammans täcker en kvadratmeter, se Bilaga 3. Så små områden tas inte upp

som naturtyper inom Natura 2000. Eftersom inte hela naturtypen är förstörd, finns här något att rädda och återställa.

[En begreppsförklaring: Natura 2000 använder termerna rikkärr och kalkfuktäng av nordisk typ, där den senare termen anger att näringsämnesförhållandena inte är lika extrema som i ett rikkärr. I svensk litteratur, inkl. vetenskaplig sådan, används i stället normalt termerna extremrikkärr och medelrikkärr. Observera att ett extremrikkärr i regel omges av ett medelrikkärr vid övergången till fastare mark.]

Avsnitt 4.1

I avsnittet om Natura 2000-bedömning utgår NCC från grundvattenförhållandena 2018 i sin bedömning. Detta innebär att man drar ett streck över de förändringar som bevisligen skett innan dess.

Förslaget till omklassificering av område 38 och 39 omfattande 0,40 ha från öppen kultiverad betesmark (ingen sådan finns i området) till 7230 rikkärr (sid 12) har skett på NCC:s initiativ och utan dokumentation. Detta tjänar det uppenbara syftet att "kompensera" för de två rikkärr som inte uppnår fullgod bevarandestatus.

För 6410 fuktängar med blåtåtel och starr uppger man två områden, nr 3 och 10. Dessa områden är inte markerade som fuktängar i Bevarandeplanen för 2018.

I stället ingår områdena 3 och 10 i ett större område markerade som 6230 artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat i bevarandeplanen. Denna prioriterade naturtyp saknas sin tur i NCC:s sammanställning trots att den inbegriper fuktiga och våta partier. I Bevarandeplanen för 2018 anges bevarandestatus som fullgod för naturtypen, men denna bedömning gäller säkert inte längre eftersom flera av de rödlistade och mest skyddsvärda karaktärsväxterna såsom kustgentiana, klockgentiana, grå ögontröst, klotgräs, rödlånke och krypfloka hör till de arter som försvunnit eller minskat kraftigt sedan bakgrundsarbetet till bevarandeplanen utfördes. Det mest uppenbara skälet för dessa minskningar är att marken har blivit torrare. Gentiana-arterna är konkurrenssvaga och för att deras frön ska gro krävs att marken vid groningen är tillräckligt våt.

NCC anför att rikkärren utpekades 2014 i NFS 2014:29, vilket är det tillfälle där prioriterade naturtyper för alla Natura 2000-områden omdefinierades. Det legala ansvaret har uppenbart funnits längre än så. Inför tillståndsärendet 2003 uppmärksammades att det första rikkärret, beläget i område 3, hade torkat ut vid millennieskiftet. Tillståndet villkorades därför med upprättande av ett kontrollprogram för att förebygga framtida förändringar. Provlinjer i kontrollprogrammet drogs genom både område 9 (västra rikkärret) och område 13 (östra rikkärret), samma rikkärr som senare skulle inkluderas i länsstyrelsens rikkärrens inventering. Detta visar tydligt att NCC väl kände till värdena.

NCC försöker genom diffusa påståenden undfly sitt ansvar för den gradvisa uttorkning som skett inom rikkärr och andra naturtyper inom Natura 2000-området på flera sätt.

NCC försöker göra det oklart i vilken utsträckning kärren har varit försörjda med ytvatten från bäcken jämfört med källflöden. Det finns ingen tvekan om att kärren ursprungligen varit försörjda av källvatten. Områdena 39 och 3 hade större utbredning än dagens karta visar och hängde ihop i en serie av källor längs slänten som till sist matade bäcken som leder från stenbrottet i närheten av rikkärret i område 13. Både område 13 och 9 angavs som extremrikkärr i Länsstyrelsens rikkärrsinventering 2006/2007 och bäcken bedömdes enbart ha en svag lokal påverkan.

Man försöker att utnyttja att källområdena har behandlats på olika sätt inom olika system för naturtypsbedömning och på så sätt förneka att de har lång kontinuitet i området.

Innan Sveriges inträde i EU tillämpades nationella naturtypsbedömningar som ofta tillämpades subjektivt. I den första skötselplanen för Måryds naturreservat står det "*I övergången mot fuktigare delar är fäladsmarken tuvig och av fukthedskaraktär. Här förekommer arter som borsttåg, granspira, stagg, krypvide och ängsvädd. Klockgentiana och kustgentiana har här en av de få förekomsterna i länet. Där frambrytande grundvatten förekommer kan vegetationen betecknas som kalkfuktäng med arter som bl.a. småvänderot, tätört, kärrsälting, darrgräs, slankstarr, ängsstarr och orkidéer som ängsnycklar och nattviol.*" Källkärrsområdena inkluderas alltså i andra naturtyper. Det lite större västra rikkärret (9) beskrivs som ett kärr med omgivande fuktäng och artrik vegetation av kalkfuktängskaraktär.

Slutligen vill NCC att dra ett streck över gamla försyndelser och deklarerar att framtida förändringar ska jämföras mot läget 2018. Man kan fråga vad det är för mening med en tillståndsprocess om sökande företag kan bortse från tidigare försyndelser vid varje ny ansökan. Att både område 9 och 13 numera ligger i område med öppna grundvattenförhållanden i berg, dvs att vattnet dränerar rakt ner i stenbrottet, innebär alltså att rikkärren inte kan bli mer förstörda. De så kallade skyddsåtgärderna återskapar inte några rikkärr, som nämnts ovan. NCC skriver att "*genom övervakning av vegetationsutvecklingen och justering av återföringen av vatten vid behov, kan vattenåterföringen optimeras och bolaget säkerställa att ingen skada uppkommer.*"

Detta kan låta bra, men i skrivande stund står områdena under 2 dm vatten, ingen slätter har genomförts och det är fyra år sedan kontrollprogrammet redovisades senast.

I bevarandeplanen står: "*Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan*". Bolagets återföring av vatten strider mot detta krav.

Avsnitt 4.2

NCC påstår felaktigt att bevarandeplanen anger att båda delområdena 3 och 10 har fullgod bevarandestatus. Det är en ren felläsning. Delområde 3 förstördes redan år 2000, vilket Nils Cronberg då rapporterade till länsstyrelsen. Båda områdena är på försommaren be vuxna med tätt högvuxet gräs, vilket till en del betas ner senare på året. I detta högvuxna gräs överlever mycket få andra arter, och särskilt inte sådana lågvuxna arter, som finns i rikkärr. Detta har LNF visat med foton till Mark- och miljödomstolen.

Avsnitt 4.3

NCC påstår: *"Rikkärren har således alltsedan utpekandet varit beroende av förhållandet att länshållningsvatten återförs"* Detta stämmer inte för något av kärren och stämmer inte heller med vad NCC uppgivit i tidigare inlagor.

NCC drar följande slutsats: *"Den ytterligare grundvattenavsänkning som uppstår till följd av den planerade verksamheten bedöms därför inte påverka vare sig delområde 9 eller 13."* Det kan LNF hålla med om eftersom rikkärren knappast kan bli mer förstörda än de redan är. De föreslagna försiktighetsmått kan inte ge det resultat som NCC påstår.

De fridlysta arternas framtida status och överlevnad kommenteras inte. Det gäller främst fladdermöss och groddjur.

Avsnitt 5 kan LNF inte kommentera eftersom LNF inte har tillgång till de uppgifter som ev. lämnats. Även utan dessa uppgifter påstår LNF på det bestämdaste att NCC:s återföring av nitrat innehållande vatten inte har räddat eller kommer att kunna rädda rikkärren.

Aktbilaga 15

NCC skriver i sitt överklagande att efter avslutad drift kommer det att ta 70 år innan stenbrottet vattenfyllts och grundvattennivåerna runt brottet höjts. Under denna period riskerar alla fuktiga miljöer att torka ut om inte vatten från stenbrottet kontinuerligt återförs. NCC avser att avsluta vattenåterföringen ett år efter avslutad brytning. NCC beräknar att vattennivån efter 70 år kommer att nå 74 m ö h och att det ska räcka för att återställa hydrologin i Natura 2000-området enligt simuleringar. Källkären ligger kring 86 m ö h. Det är tveksamt om vattnet någonsin når en nivå som gör att den ursprungliga hydrologin återställs. Det avslutade äldre närliggande Bergqvistska brottet, idag Skryllesjön, har aldrig nått den förväntade vattennivån på grund av läckage via en diabasgång. Utan tätning av berget kommer man i så fall att för evigt vara tvungen att pumpa vatten från stenbrottet. Enligt hänsynsregeln Förorenaren betalar anser LNF att NCC omgående måste gottgöra sina försummelser genom att täta berget oavsett om man får förlängt tillstånd eller ej. Det är inte rimligt att överlåta problemet på framtida generationer oavsett om stenbrottet avslutas vid utgången av nuvarande tillstånd eller senare.

NCC:s jämförelse mellan förhållandena i Dalby stenbrott och det egna brottet haltar betänkligt. LNF har följt båda målen under lång tid. Det är inte alls säkert att läckaget i Dalby bara sker på ett ställe. Det fanns läckande ställen längre mot sydost där berget enligt tidigare kartor var uppsprucket av tvärsprickor alternativt av en bred krosszon. Detta område saknas av okänd anledning på senare kartor. Verksamhetsutövaren i Dalby, Sydsten, har frivilligt avstått från fortsatt brytning av berg i ett stort område intill den av NCC nämnda diabasgången, eftersom man inte litar på bergets, inkl. diabasens, täthet. Man vill inte orsaka en ytterligare vattenståndssänkning i Natura 2000-området. Dessutom har Sydsten frivilligt åtagit sig att täta berget bl.a. efter att ha undersökt dess kvalité. Man motiverar sina åtgärder med att man numera tar sin miljöcertifiering på fullaste allvar. Sydsten fick 15 år för att genomföra tätning av berget eftersom man under domstolsförhandlingen lovade att åtgärda det kända läckagestället utan dröjsmål och för att man kan behöva mer tid ifall läcktätningen inte skulle bli så lyckad som de genomförda undersökningarna pekar på. Ovanstående uppgifter bygger i huvudsak på domen i mål nr M 4188-18 från 2021-12-30.

NCC:s utredning av konsekvenser av tätning av berg framstår som en ren skrivbordsprodukt. LNF har återkommande och hittills förgäves efterfrågat en utredning som visar var vattnet läcker in i stenbrottet. NCC:s utsaga att inflöde omfattar hela sträckan mot Natura 2000-området är ett påstående som inte stöds av några data. Det motsägs av NCC:s egna utredningar som uttryckligen statuerar att diabasgångarna fungerar som tätande tvärväggar som segmenterar grundvattenmagasinen. Inom området som markeras som aktuellt för tätning finns två sådana diabasgångar. Inflödet till stenbrottet ökade drastiskt när den stora diabasgången bröts igenom cirka 2006, i och med att brytningsområdet utökades mot nordost. Inströmningen är så kraftig och så koncentrerad till en punkt att den kan ses på satellitbilder. Detta visade Leif Jonsson med bilder från Google, se hans yttranden från 2022-01-07, bilaga 5, och 2022-04-24. Där ses det inströmmande vattnet som en rosa plym. Detta faktum har NCC vägrat att kommentera. En annan och mindre inströmning kommer från det gamla stenbrottet, det s.k. Bergqvistska brottet, men dess påverkan på Natura 2000-området är nog relativt liten. I båda fallen följer det inströmmande vattnet de krosszoner som förekommer mellan en diabasgång och omgivande berg. Detta finns beskrivet i facklitteraturen, vilken LNF tidigare hänvisat till. Krosszoner är också påvisade i de provborringar som genomförts av NCC. Detta är NCC väl medvetet om eftersom man inte vill bryta nära den diabasgång som löper i brottets nordöstra hörn, med motiveringen att man inte vill ta risken att ännu mer vatten dräneras ner i brottet. Se även Bilaga 1.

Om det finns några andra inflödeszoner kan LNF inte bedöma, men de kan inte vara så stora. Rikkärren, då kallade intermediära kärr, bedömdes i bevarandeplanen från 2005-12-16 ha god bevarandestatus, fastän inströmningen hade pågått i decennier.

När NCC påstår att grundvattennivån i det västra rikkärret, delområde 9, inte kan stiga till markytan även om injekteringen blir tät är detta en märklig slutsats. Så sent som för tio år sedan försörjdes detta kärr med grundvatten från källor i kärrets västra del och från slänten intill. Källflödet medförde att kärret delvis var av lösbottentyp så att varken människor eller kreatur kunde ta sig fram. Källflödena minskade sedan successivt för att till slut försvinna helt.

NCC presenterar inga bevis för sin tes att ett vattenståndsförhållande som gällde fram till för tio år sedan inte kan återfås. NCC hänvisar till modelleringar som forskare vet är notoriskt opålitliga och inte kunnat förutse de förändringar som faktiskt inträffat. LNF påminner om att det berörda området har särskilt komplexa geologiska förutsättningar.

NCC:s utredning av tätningen omfattar endast det värsta och dyraste scenariot. Lösningen påstås vara orealistisk och därför förkastas hela idén med tätning av berget. Åtgärden att tillföra vatten till våtmarkerna i Natura 2000-området och Boisens dammar får framtida skattebetalare stå för. En mer realistisk inriktning som att t.ex. täta på föreslaget sätt vid kanten av de stora diabasgångarna och senare, vid behov, komplettera tätningen med sprutbetong vid de små läckagen har inte utretts. Citytunneln testade många tätningsmetoder vilket utredaren känner väl till.

NCC föreslår i sin utredning att tätningen ska ske längs hela gränsen mot Natura 2000-området fastän man i andra aktbilagor säger sig undvika framtida brytning i nordost eftersom man inte litar på bergets täthet nära diabasgången där.

För Lunds Naturskyddsförening

Tomas Björnsson, ordförande

Epost: cicero@rtb.se

Bilagor

1. Fördjupade kommentarer
2. Förekomst av mossor i rikkärrensområden inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad
3. Detektion av källflöden inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad
4. Angående återställande av naturtyp 7320 rikkärr genom strilning av läns-pumpat vatten